

Nr 184.

Av herr **Andersson** i Falkenberg **m. fl.**, *angående de civila tjänsteläkarnas ställning i städer och stadslänkande samhällen.*

I oktober 1932 framlade de s. k. stadsläkarsakkunniga sitt betänkande med utredning och förslag angående de civila tjänsteläkarnas ställning i städer och stadslänkande samhällen (statens offentliga utredningar 1932:23). Frågan har emellertid hittills icke förelagts riksdagen, och i årets statsverksproposition förebådas icke heller något förslag i ärendet.

För städerna har oklarheten om stadsläkarnas framtida ställning medfört stora svårigheter. Vid uppkommande vakanser har man nödgats stå tveksam i fråga om de bästa möjligheterna att ordna de mångfaldiga frågor, som sammanhånga med stadsläkarens ställning. I många städer har man sökt hjälpa sig fram med provisoriska anordningar. Men icke så sällan har man funnit väntan på en ny lagstiftning på området alltför lång och gått in för definitiva lösningar, som kunna befaras medföra olägenheter, när den väntade lagstiftningen en gång kommer.

Icke minst framträda svårigheterna för de mindre städerna. Åtskilliga av dessa skulle enligt stadsläkarsakkunnigas förslag för framtiden ingå i provinsialläkardistriktet och sakna egna stadsläkare. Medicinalstyrelsen har tillstyrkt en sådan anordning, men har velat draga gränsen på annat sätt än de sakkunniga. När de städer, som här kunna ifrågakomma, vid uppkommande vakanser skola bedöma situationen, ha de följaktligen mycket svårt att beräkna, i vilken riktning deras stadsläkarfråga kan bli löst i en ny lagstiftning. Detsamma gäller samhällen med köpings- eller municipalläkare, vilka befattningar enligt de sakkunnigas förslag i framtiden skulle avvecklas.

Olägenheterna med frågans svävande läge framträda särskilt starkt just nu, då medicinalstyrelsen framlagt ett preliminärt förslag till ny indelning i provinsialläkardistrikt. Innan en sådan indelning fastläses, måste man uppenbarligen ha klarhet om, i vilken mån stadssamhällen skola inrangeras i distriktet.

Ur allmänna synpunkter må ock framhållas, att det för närvarande råder en mycket livlig reformverksamhet på det socialhygieniska området. Desto angelägnare ter det sig då, att stadsläkarna såsom ledare av detta arbete

inom städerna få en ställning som — organisatoriskt och ekonomiskt — gör dem rustade för uppgiften.

Kraven på en reglering av stadsläkarnas ställning framfördes ursprungligen av deras organisation. Innan en utredning från statsmakternas sida igångsattes, inhämtades yttrande från svenska stadsförbundets styrelse, som framhöll, att en utredning av frågan vore av kommunalt intresse. Från medicinalstyrelsens sida vitsordades också frågans allmänna betydelse. I kommittén, som fick utredningsuppdraget, var stadsförbundet representerat. Från medicinalstyrelsens sida har en lagstiftning sedermera i det redan 1935 avgivna remissyttrandet tillstyrkts.

Då frågan det oaktat icke kommit närmare sin lösning, har stadsförbundets styrelse i en framställning den 4 december 1936 till statsrådet och chefen för socialdepartementet hemställt om avlåtande av en proposition i ärendet till årets riksdag. En avskrift av denna framställning bilägges här (Bil. A).

Med återopande av vad ovan anförts få vi härmed hemställa,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära framläggande av förslag till 1938 års riksdag i fråga om de civila tjänsteläkarnas ställning i städer och stadliknande samhällen.

Anders Andersson,
Falkenberg.

J. A. Persson,
Tidaholm.

L. A. Björklund.

Karl Magnusson
i Skövde.

Bil. A.

Avskrift.

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet.

Svenska stadsförbundets styrelse tillåter sig härmed vördsamt fästa Herr Statsrådets uppmärksamhet på önskvärheten av en slutlig lösning snarast möjligt av frågan om stadsläkarnas ställning. Som motivering för denna hemställan ber styrelsen i korthet få anföra följande.

Hösten 1925, således för mer än 11 år sedan, anhöll svenska stadsläkareföreningen hos Kungl. Maj:t om vidtagande av åtgärder för att bringa läkartjänsterna i landets städer, köpingar och municipalsamhällen i lik-

ställighet med övriga civila läkartjänster i riket. Redan 1910 hade föreningen i en underdånig framställning hemställt om en partiell reglering av dessa läkares ställning. Styrelsen bereddes tillfälle att yttra sig över 1925 års framställning. Utan att taga ställning till de positiva förslag, stadsläkarföreningen framlagt, uttalade styrelsen sig därvid för en utredning av frågan och förklarade sig beredd att, på sätt Medicinalstyrelsen föreslagit, medverka till en kommittéutredning genom anvisande av en representant i kommittén.

Först i november 1929 igångsattes emellertid den begärda utredningen genom en kommitté, i vilken stadsförbundet representerades av sin direktör. I oktober 1932 voro de s. k. stadsläkarsakkunniga färdiga med sitt betänkande (statens offentliga utredningar 1932:23, socialdepartementet). Aktuella frågor om ny indelning i provinsialläkardistrikt och om en ny allmän läkarinstruktion hade i viss mån försenat framläggandet av sakkunnigas förslag. Med en för normala förhållanden ovanligt kort remisstid sattes städerna och deras förbund i tillfälle att yttra sig över förslaget i början av år 1933. Därefter blev detta emellertid vilande i avvaktan på Medicinalstyrelsens yttrande, som förelåg först hösten 1935. Någon proposition i ärendet förelades icke 1936 års riksdag och det är styrelsen ej heller bekant, att någon sådan förberedes till nästa riksdag.

Om än frågan om stadsläkarnas ställning på sin tid framförts såsom ett kärintresse, må det starkt betonas, att en reglering av kårens ställning och uppgifter är av det största intresse även för det allmänna. Det var också först, sedan detta vitsordats såväl från Medicinalstyrelsens som stadsförbundets sida, utredningen verkställdes.

Styrelsen skall här icke ingå på innehållet i stadsläkarsakkunnigas betänkande och de olika lösningar av frågan, som i detta förordats av majoriteteten å ena sidan och stadsläkarrepresentanten såsom reservant i kommittén å den andra, då styrelsen tidigare haft tillfälle att avgiva yttrande över de sakkunnigas förslag.

Men styrelsen vill däremot nu så mycket kraftigare understryka behovet av, att städerna inom snar framtid verkligen få klarhet om, hur statsmakterna ställa sig till frågan om stadsläkarna, om en ändrad lagstiftning är att vänta och efter vilka normer denna i så fall kommer att utarbetas.

Behovet av nya föreskrifter på detta område framgår icke minst därav, att de nu gällande äro långt ifrån klara och tydliga. Redan i fråga om ett så centralt spörsmål som städernas skyldighet att hålla stadsläkare äro meningarna starkt delade. Medicinalstyrelsen har i sitt yttrande över stadsläkarsakkunnigas betänkande, utan att tillkännagiva någon egen ståndpunkt i rättsfrågan, framhållit »de svårigheter som uppstå, om en stad vid t. ex. uppkommande vakans å stadsläkarbefattningen beslutar indraga denna och provinsialläkarens tjänstgöringsområde skulle plötsligt avsevärt utvidgas». Denna eventualitet har varit aktuell beträffande en så stor stad som Södertälje, om frågan än tills vidare icke blivit satt på sin spets. Att ett beslut om stadsläkartjänstens indragande där fått anstå torde hänföra sig till på underhandsuttalanden grundade förhoppningar om ett snart beslut i frågan om stadsläkarsakkunnigas betänkande. I detta föreslås som bekant, att stadsläkartjänsterna som regel skulle bliva obligatoriska. Att klara bestämmelser tillkomma i detta avseende torde icke minst för statsmakterna vara av stor betydelse.

Oklarheten i fråga om stadsläkarnas ställning har framkallat en benägenhet att vid uppkommande vakanser låta anstå med ett återbesättande så länge det blir möjligt. En del städer skulle ju enligt stadsläkarsakkunnigas betänkande ej längre hava stadsläkare. Efter Medicinalstyrelsens yttrande är det än mera oberäkneligt var gränsen i detta avseende kan komma att dragas. En möjlighet till statsbidrag i framtiden vill man givetvis över allt hålla öppen. Förteckningen över svenska läkare år 1936 upptar ett 30-tal stadsläkartjänster såsom vakanta, om man till dessa slags tjänster hänför alla de olika befattningshavargrupper, som behandlas av stadsläkarsakkunniga. Det är icke endast vid stadsläkaretjänsternas tillsättande oklarheten om de framtida föreskrifterna medför olägenhet. När det gäller att ordna stadens läkarvård för dess egna befattningshavare eller för understödsbehövande utom eller på anstalt, läkare för skolor etc., har man anledning att bedöma uppkommande frågor med hänsyn till den väntade lagstiftningen om stadsläkarnas ställning.

Det råder för närvarande en livlig reformverksamhet på det socialhygieniska området. För detta arbete måste det te sig mycket önskvärt, att de läkare, som i städerna skola bevaka de hygieniska synpunkterna, få sin ställning fullt klarlagd. Ju mera dessas insatser för allmän hälsovård påkallas, desto nödvändigare blir det, att de beredas en ställning, som över hela linjen ger dem — ekonomiskt som organisatoriskt — möjligheter att ägna dessa göromål en nödig tid. I den rastlösa verksamhet på den allmänna hälsovårdens område, som i våra dagar bedrives, är frågan om tjänsteläkarnas ställning i städerna ingen betydelselös detalj, som utan vidare kan lämnas å sido. En reglering av dessa läkares ställning blir av betydelse även ur statsmakternas synpunkt och detta även om den måste medföra vissa ökade utgifter för staten.

Inför landstingens ombud har Medicinalstyrelsens chef nyligen meddelat, att man inom styrelsen planerar en högst väsentlig utökning av de nuvarande provinsialläkardistrikten. Enligt stadsläkarsakkunnigas förslag, som med jämkningar på den punkten tillstyrks av Medicinalstyrelsen, skulle som redan sagts de mindre städerna i viss omfattning inordnas i provinsialläkardistriktet. Det synes önskvärt, att principinställningen till denna del av förslaget är fattad, innan man i detalj utformar den nya indelningen av riket i provinsialläkardistrikt.

Med stöd av vad ovan framhållits tillåter sig styrelsen härmed vördsamt anhålla,

att herr Statsrådet ville taga under övervägande möjligheterna att inför 1937 års riksdag framlägga förslag om de civila tjänsteläkarnas ställning i städer och stadlika samhällen.

Stockholm den 4 december 1936.

För Svenska stadsförbundets styrelse:

Johan-Olov Johansson.
Dess ordförande.

| *Henning Karlson.*